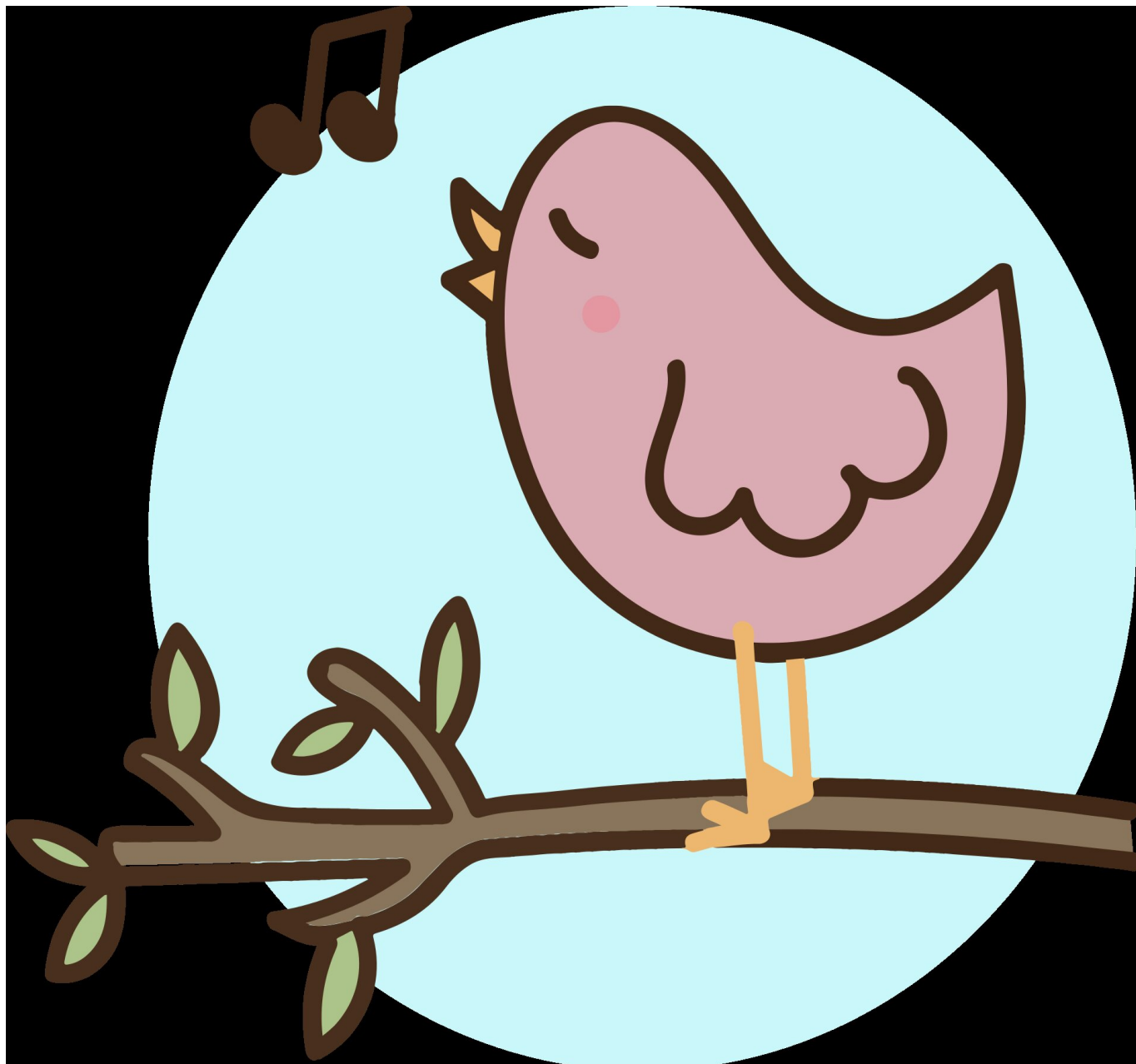

Czy świat można usłyszeć?

E-materiał wzbogacający do: Zamknij oczy. Co słyszysz?

[Zamknij oczy. Co słyszysz?]\project-link={PRtZEgty6}

Materiał zawiera: 1 ilustrację, 1 prezentację multimedialną, 5 poleceń; 8 ćwiczeń w tym 6 ćwiczeń interaktywnych i dwa ćwiczenia otwarte.

Twoje cele

- poznasz wyrazy dźwiękonaśladowcze, za pomocą których można oddać dźwięki i odgłosy z otoczenia,
- określisz funkcje onomatopei w wierszu „Deszcz majowy” L. Staffa,
- zredagujesz opowiadanie z użyciem wyrazów dźwiękonaśladowczych.

Onomatopeje to wyrażenia językowe naśladowujące dźwięki. Pisarze chętnie stosują onomatopeje, aby naśladować odgłosy otaczającego świata i podkreślić wyrazistość i plastyczność opisów.

Polecenie 1

Wymień po dwa przykłady dźwięków twoim zdaniem przyjemnych i nieprzyjemnych dla ucha.

Zapoznaj się z prezentacją pt. „Onomatopeje”, a następnie wykonaj poniższe polecenia.

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Polecenie 2

Nazwij odgłosy wydawane przez burzę, kota, psa, strumyk, wicher.

Polecenie 3

Wymień dźwięki, jakie wydają drzewa liściaste, pękające gałęzie, śpiew ptaka, dzieciół, a następnie zilustruj je za pomocą onomatopei.

Polecenie 4

Sformułuj „dźwiękowe” rady dla spacerujących po lesie na wesoło - jakich dźwięków nie wydawać.

Ćwiczenie 1

Połącz pojęcia z odpowiednimi definicjami.

szmer

suchy, urywany odgłos

chrapanie

gwar zmieszanych głosów, krzyków,
dźwięków

huk

cichy i jednostajny odgłos

jęk

żałosny głos wydawany przez człowieka
pod wpływem bólu lub cierpienia

wrzawa

bardzo głośny odgłos powstający np.
przy upadku, uderzeniu, wystrzale,
wybuchu,

trzask

wydawanie podczas snu świszczącego
lub charkotliwego dźwięku

chrzęst

odgłos kruszenia się, łamania się czegoś
lub tarcia o coś

Ćwiczenie 2

Dopasuj cytaty do odpowiednich pól. W ćwiczeniu są wyrazy trudne typu: **lulki**, **swawola**, **dubeltówka**, które znajdują się w tekstach wierszy.

śmiech

[...] Dłoń ogrzeje, dubeltówkę
Weźmie, wyjdzie i buch, buch!
Pozamienia na gotówkę
Obywateli dwóch.

tupot butów

Weźmie, wyjdzie i buch, buch!
Obywateli dwóch. [...]
Jeremi Przybora, *Odrażający drab*, [w:] tegoż, *Autoportret z piosenką*, Warszawa 1992, s. 135.

pukanie do drzwi

[...] – Awrr wywrr
stawrrsznewrr
złowrrdziewrrjaszwrrkiwrr!
Zachwrrciawrrłowrr sięwrr
wamwrr mowrrrichwrr
rzewrrczywrr, cowrr?
Jawrr wamwrr
powrrkawrrżewrr! [...]
Ludwik Jerzy Kern, *Ferdynand Wspaniały*, Wrocław 1993, s. 91.

strzały

Jedzą, piją, lulki palą,
Tańce, hulanka, swawola;
Ledwie karczmy nie rozwałą,
Cha cha, chi chi, hejza, hola!
Adam Mickiewicz, *Pani Twardowska. Ballada*, [w:] tegoż, *Poezyje Adama Mickiewicza. Tom pierwszy*, Wilno 1822, s. 65.

warczenie

Gdy nazajutrz, jak co dzień,
z tornistrami spieszy młodzieź
-tup-tup, tup-tup, tup-tup, tup
suchusieńki śpiewa but. [...]
Stanisław Młodożeniec, *Śpiew butków*, [w:] *Szedł czarodziej: antologia wierszy dla dzieci*, t. 2,

Rzeszów 1986, s. 20.

[...] Do chatki pustelnika
Stuk stuk, stuk stuk!
Całą mu rzecz wyklada,
Pyta się, co za rada? [...]
Adam Mickiewicz, *Lilije*, [w:]
tegoż, *Poezje. Tom I. Poezje
rozmaite (1817-1854)*, Lwów
1929, s. 140.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się ze zwrotką wiersza Leopolda Staffa „Deszcz majowy” i zaznacz wyrazy dźwiękonaśladowcze.

☐ zielony

„Deszcz majowy”

[...]

Rosi deszczyk nam na głowy

Srebrny, złoty, brylantowy.

Iskry, perły i diamenty

Lecą z chmury uśmiechniętej.

To klejnoty, a nie deszcze...

Jeszcze, jeszcze... Jak szeleszcze,

Szepce, szemrze, szumi, śpiewa...

Trawy cieszą się i drzewa.

[...]

Leopold Staff, „Deszcz majowy”, [w:] tegoż, „Łabedź i lira”, tom 13, Warszawa 1933, s. 74.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz prawidłową odpowiedź na poniższe pytanie.

Jaką funkcję pełnią w wierszu *Deszcz majowy* L. Staffa pełnią onomatopeje?

- ☐ Wywołują silne emocje u czytelnika.
- ☐ Oddają podniosły, uroczysty nastrój wiersza.
- ☐ Naśladują szum padającego deszczu.
- ☐ Nadają nowe sensy utworowi.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Połącz dźwięki z ich nazwami.

Materiały audio dostępne pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PjftiSlqX>

4	bzyczenie pszczoł	⬆
0	kichnięcie	⬆
1	czkawka	⬆
2	kumkanie żab	⬆
3	tykanie zegara	⬆

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Do podanych poniżej zjawisk atmosferycznych dopisz dźwięki, które im towarzyszą.

padający deszcz –

śpiew ptaka –

jadący pociąg –

szum wiatru –

wybuch bomby –

Ćwiczenie 7

Zaznacz synonimy wyrazu cisza.

☐ głusza

☐ pauza

☐ odgłos

☐ dźwięk

☐ milczenie

☐ bezgłos

☐ brzmienie

☐ spokój

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa rosyjskiego pisarza Wasilija Rozanowa: *Cisza leczy duszę*.

Polecenie 5

Napisz opowiadanie pt. „Leśny spacer”. Użyj w nim jak najwięcej wyrazów dźwiękonaśladowczych.

Słownik

dubeltówka

broń myśliwska

lulki

fajki

swawola

beztroska zabawa

Notatki ucznia

Bibliografia

Kern L.J. (1993), *Ferdynand Wspaniały*, Wrocław: Siedmiogród.

Kot W. (red.), (1986), *Szedł czarodziej: antologia wierszy dla dzieci*, t. 2, Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza.

Mickiewicz A. (1929), *Poezje. Tom I. Poezje rozmaite (1817-1854)*, Lwów: Wydawnictwo. Gubrynowicz i Syn.

Mickiewicz A., (1822), *Poezyje Adama Mickiewicza. Tom pierwszy*, Wilno: drukiem Józefa Zawadzkiego.

Przybora J., (1922), *Autoportret z piosenką*, Warszawa: ROK Corporation.

Staff L., (1933), *Łabędź i lira*, tom 13, Warszawa: Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska.